

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	10
«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν»	13
Εκκλησία ως αναστάσιμο βίωμα	21
Το μυστήριο της Ζωῆς	37
Ἡ σύναξη των πιστῶν ως Σῶμα Χριστοῦ	55
Το μυστήριο ως κλήση και ἀπόκριση	69
Εκκλησία και κόσμος	85
Ὁ Δοτήρ των αγαθῶν	109
Ἡ εκκλησιοποίηση του Σώματος	119
Ὁ πόνος ως εκκλησιολογική ἀλήθεια	127
Το μυστήριο της Καταλλαγῆς	149
Το θαῦμα της θεραπείας	161
«Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ»	175
Ὁ πειρασμός της εκκοσμίκευσης	183
Ἀπουσία και ἐρχομός	197

«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν»

Κατὰ Ἰωάννην 18, 36

Δεν χρειάζεται και πολλή αναζήτηση. Κοίτα γύρω σου. Παντού συναντάς την κοινωνία της επιτυχίας, την κοινωνία του κατορθώματος. Εμείς οι άνθρωποι φτιάξαμε μικρές και μεγάλες συμβάσεις, τις οποίες ονομάσαμε «επιτυχία» και τις αφήσαμε να κυριαρχήσουν στη ζωή μας. Τις αφήσαμε να μας καθορίσουν, να μας προσδιορίσουν. Είμαστε τελικά η κοινωνία της επιτυχίας. Αυτήν κυνηγούμε, αυτήν επιδιώκουμε. Μια επιτυχία κτισμένη μέσα στα όρια των κοινωνικών μας δεσμεύσεων. Μεγαλώνουμε μέσα σε αυτό το κλίμα, θρέφουμε τα παιδιά μας μέσα στη δίνη της ανάγκης της επιτυχίας. Είμαστε απαιτητικοί με τους εαυτούς μας και απαιτητικοί με τους άλλους. Περιμένουμε την επιτυχία και διψάμε γι' αυτήν. Συχνά, η ύπαρξή μας ορίζεται από μικρές ή μεγάλες επιτυ-

χημένες επιδιώξεις. Τα όνειρα γίνονται επιτυχίες. Οι στόχοι δεσμεύονται σε επιτυχίες. Όλα μετρούνται και κατανοούνται στη βάση αυτής της επιτυχίας. Άνθρωποι δυστυχούν στην απώλεια της επιτυχίας. Άνθρωποι γονατίζουν από το βάρος της άρνησής της. Σε ποιο βαθμό όλα αυτά ισχύουν και κατά πόσο είναι ένας κόσμος, τον οποίο έχουμε κατασκευάσει επιμελώς όλοι μας και έχουμε εισαχθεί μέσα σε αυτόν;

Περνάει από το μυαλό μου το πρόσωπο του Χριστού και η επί γης παρουσία του, οι Άγιοι, οι Μάρτυρες. Σκέφτονταν, άραγε, με τον ίδιο τρόπο; Ήταν δέσμιοι της ανάγκης μιας επιτυχίας; Τι είναι αυτή η επιτυχία τέλος πάντων; Μια τεράστια κοινωνική δέσμευση. Αυτό είναι. Μια τεράστια αποδοχή ότι είμαστε «εκ του κόσμου τούτου» και απλά ικανοποιούμαστε με το να μένουμε προσκολλημένοι σε αυτόν τον κόσμο. Ποιος μπορεί να την ορίσει; Από τι καθορίζεται; Πόσο πλασματική είναι στην πραγματικότητα; Γιατί μια κοινωνία να αναπαράγει τέτοιες φόρμες; Γιατί να επιβεβαιώνει με κάθε κόστος αυτήν την επιμονή στην ανάγκη μετοχής σε αυτήν τη σαθρή δομή; Ερωτήματα που βασανίζουν. Αλλά η απάντηση φαντάζει κυνικά απλή. Η κοινωνία τις χρειάζεται τις έννοιες αυτές. Τις χρειάζεται, για να υπάρχει, για να υφίσταται. Έχει ανάγκη νοήματος και αναφοράς. Χρειάζεται να κατασκευάζει μεγέθη, για να μπορεί να διαχειρίζεται τη βασανισμένη της ύπαρξη. Οφείλει να στοχεύει σε

ιδεατισμούς και επιτυχίες, για να μπορεί να θέτει σε κίνηση τον κοινωνικό της ιστό, για να μη μετατραπεί σε μια χαώδη κοινωνική δομή, η οποία δεν θα ξέρει πού πατά και πού πηγαίνει. Ίσως αυτός είναι και ο λόγος που επιμένει να ανακαλύπτει καινούργιες και μικρές πλασματικές ανάγκες. Ίσως αυτός είναι και ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της γενικότερης εκπαίδευσης. Πρέπει να διαχειριστεί τους πολίτες της σε άξονα συνεκτικό, σε άξονα αρμονικό. Για την πορεία της λοιπόν και την κοινωνική της επιβίωση επιλέγει να φτιάξει κοινωνικές συμβάσεις, κοινωνικές επιτυχίες, κοινωνικούς περιορισμούς, επιλέγει να στηριχθεί μέσα στα όρια μιας κοινωνικής εικόνας και να αγωνιστεί, για να τη διαδώσει.

Μήπως αυτό δεν ήταν και το μέλημα του συνεδρίου που δίκασε τον Χριστό; Η κοινωνική επιβίωση του λαού του Ισραήλ, η ανάγκη μιας κοινωνικής επίφασης. Ο Χριστός έπρεπε να προσαρμοστεί στις κοινωνικές ανάγκες, όπως αυτές τις καταλάβαινε και τις όριζε το συνέδριο. Έπρεπε να σταθεί απέναντί τους, να τους εκφράσει τις θέσεις του, να προσπαθήσει να τους πείσει ρητορικά και να αποδείξει ότι οι λόγοι του δεν έρχονταν σε σύγκρουση με τα κοινωνικά δεδομένα, όπως αυτά είχαν διαμορφωθεί. Η έκπληξη του συνεδρίου είναι καθηλωτική. Ο Χριστός δεν εισέρχεται στον στοχασμό τους, δεν καταπραΰνει τους λογισμούς τους, δεν αποδεικνύει ως φαινομενικούς τους φόβους τους.

Η κατάληξη μοιάζει προδιαγεγραμμένη. Αν είναι αυτός ο Υιός του Θεού, τότε πάμε χαμένοι. Τότε δεν έχουμε καμία δουλειά εμείς εδώ. Αυτός είναι ένας άλλος Θεός. Δεν σκέφτεται όπως εμείς, δεν πράττει όπως εμείς, δεν καταλαβαίνει τους όρους κοινωνικής συμβίωσης και συνύπαρξης όπως εμείς. Αυτός είναι ένας Θεός σκάνδαλο. Γκρεμίζει τις επιτυχίες μας, γκρεμίζει τα οράματά μας και τα κοινωνικά μας κατορθώματα. Φανερώνει έναν άλλο πολιτισμό, μια άλλη κοινωνία, μια άλλη Βασιλεία. Όχι τη βασιλεία που επιδιώκουμε εμείς. Όχι τη βασιλεία, η οποία έχει στηριχθεί στην κοινωνική μας επιβίωση και αναμετριέται με τους κτιστούς μας στόχους και τις κτιστές μας επιτυχίες.

Όσο και αν αναλογιζόμαστε πόσο ψευδαισθησιακή, πόσο παροδική, πόσο κτιστή, πόσο μικρή είναι απέναντι στα αβυσσαλέα χάσματα της ανθρώπινης ψυχής, εμείς επιμένουμε εμμονικά στην ικανοποίηση αυτής της εσωτερικής μας δομής. Είμαστε έτοιμοι να κάνουμε τα πάντα, αρκεί να επιβεβαιωθούμε. Είμαστε έτοιμοι να αρνηθούμε τον Θεό μας, είμαστε έτοιμοι να τον σταυρώσουμε. Είμαστε έτοιμοι να επαναλάβουμε τρανά τον διάλογο του Μεγάλου Ιεροεξεταστή και του Χριστού. Γιατί όχι εξάλλου; Τι μας εμποδίζει, τι μας αποτρέπει; Κύριοι αυτού του κόσμου δεν είμαστε; Εμείς δεν τον ορίζουμε; Γιατί να μην μπορούμε να αποφασίσουμε το κοινωνικά αποδεκτό, το ηθικό, το σωστό, το επιτυχές, το προοδευτικό, αυτό που τελος